

HAFRANNSÓKNASTOFNUN

Rannsókn- og ráðgjafarstofnun hafs og vatna

Nefnda- og greiningarsvið Alþingis
Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis

Hafnarfirði, 22.03.2024

Vísað er til erindis sem barst frá nefndar- og greiningarsviði Alþingis þann 12. mars 2024 þar sem Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis óskar eftir umsögn um tillögu til þingsályktunar um stefnu Íslands um málefni hafsins, 560. mál.

Þar er lagt til að setja á fót starfshóp um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins, með það að leiðarljósi að Ísland marki sér stöðu sem framsækið ríki þegar kemur að loftslagsbreytingum og verndun og sjálfbærri nýtingu líffræðilegs fjölbreytileika sjávar, bæði hér á landi og á alþjóðavettvangi.

Öflug vöktun og rannsóknir á nytjastofnum sjávar síðustu áratugi hafa reynst undirstaða sjálfbærra veiða og er mikilvægt að viðhalda þeirri vinnu og áherslum sem vel hafa reynst þar. Síðustu áratugi hafa þó einnig verið að bætast við nýjar áskoranir og áherslur sem hafinu tengjast og má þar nefna víðtækar umhverfisbreytingar af manna völdum, loftslagsbreytingar og súrnun sjávar, auk nýrra áhersla á vernd líffræðilegrar fjölbreytni og vernd viðkvæmra búsvæða. Samtímis hefur áhugi á nýtingu hafsvæða, s.s. vegna eldis, orkuframleiðslu og námuvinnslu verið að aukast.

Þessum breyttu áherslum fylgja áskoranir, bæði í rannsóknum en einnig vegna þess að snertifletir við ráðuneyti og stofnanir eru fleiri en áður. Í stað þess að áhersla sé á atvinnuvegi og beina nýtingu þá hefur verið sívaxandi áhersla á umhverfismál. Mikilvægt er að ráðuneyti og stofnanir séu samstíga um aðgerðir og áherslur í tengslum við hafið en þar má nefna enda þarf að horfa til margra þátta samhliða, s.s. stjórn nýtingar fiskveiða- og eldis, land-, strand- og hafskipulags, vatnamála, orkumála. Alla þessa þætti þarf að skoða í samhengi við þær umfangsmiklu umhverfisbreytingar sem eru að eiga sér stað og breyttar áherslur héraðs og á alþjóðavettvangi.

Hafrannsóknastofnun tekur undir mikilvægi þess að heildarstefna sé mótuð fyrir málefni hafsins á Íslandi og er tilbúin að koma að þeirri vinnu. Benda má þó á að ólíklegt er að þau tímamörk sem fram koma náist.

F.h. Hafrannsóknastofnunar, rannsókn- og ráðgjafarstofnunar hafs og vatna,

Hrönn Egilsdóttir

Sviðsstjóri umhverfissviðs

Nefndasvið Alþingis
Alþingi
150 REYKJAVÍK

Garðabær, 21. mars 2024
Málsnúmer: 202403-0022
SS

Efni: Tillaga til þingsályktunar um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins, 560. mál.

Vísað er til tölvupósts frá umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis, dags. 12. mars 2024, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um tillögu til þingsályktunar um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins, 560. mál á 154. löggjafarþingi 2023-2024.

Í tillögunni er lagt til að Alþingi álykti að fela forsætisráðherra í samráði við matvælaráðherra, umhverfis-, orku-, og loftslagsráðherra og utanríkisráðherra að setja á fót starfshóp um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins, með það að leiðarljósi að Ísland marki sér stöðu sem framsækið ríki þegar kemur að loftslagsbreytingum og verndun og sjálfbærri nýtingu líffræðilegs fjölbreytileika sjávar, bæði hér á landi og á alþjóðavettvangi.

Náttúrufræðistofnun Íslands hefur tvisvar skilað inn umsögn um sama þingmál þegar það var lagt fram á fyrri löggjafarþingum, þann 5. febrúar 2020 og þann 17. febrúar 2021.

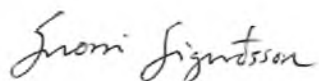
Í fyrri umsögnum kom fram að Náttúrufræðistofnun getur tekið undir að slík tillaga nái fram að ganga og að farið verði í slíka stefnumótun. Eins og rakið er í greinargerð með tillögunni þarf að móta stefnu um margvíslega þætti sem snúa að vernd og nýtingu. Margt af því sem nefnt er í tillögunni fellur bæði undir íslensk lög á ýmsum sviðum nýtingar, náttúruverndar og skipulagsmála en einnig undir alþjóða samþykktir eða samninga. Full þörf er á að móta samræmda stefnu s.s. um þætti sem snúa að loftslagsbreytingum og vernd líffræðilegrar fjölbreytni í hafinu.

Nauðsynlegt er að stefnumótun af þessu tagi sé samræmd við aðrar stefnur sem hafa beina snertifleti við málefni hafsins og þau viðfangsefni sem stefnunni er ætlað að fjalla um, þar ber sérstaklega að nefna stefnur sem nú eru í mótun eða endurskoðun í stjórnarráðinu. Fyrst má nefna yfirstandandi vinnu við nýja stefnu og framkvæmdaáætlun fyrir líffræðilega fjölbreytni sem m.a. hefur það að markmiði að styðja við framkvæmd samnings Sameinuðu Þjóðanna um líffræðilega fjölbreytni. Málefni hafsins koma þar töluvert við sögu. Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið leiðir þá vinnu í samstarfi við önnur ráðuneyti og fleiri aðila. Aðrar stefnur á málefnasviði ráðuneytisins eru einnig mikilvægar s.s. í loftslags- og orkumálum sem og málefnum mengunarvarna. Í matvælaráðuneytinu hafa verið kynntar nýjar stefnur fyrir lykilatvinnuvegi s.s. sjávarútveg og lagareldi og einnig er að störfum stýrihópur um verndun hafsvæða. Þá hefur utanríkisráðuneytið sett á laggirnar starfshóp um innleiðingu BBNJ-samningsins um líffræðilega fjölbreytni í hafinu utan efnahagslögsögu ríkja sem staðfestur var á vettvangi Sameinuðu Þjóðanna árið 2023. Áætlanir um skipulag haf- og strandsvæða á forræði innviðaráðuneytisins eru einnig lykilviðfangsefni. Sérstök þverfagleg stefna um málefni hafsins getur tryggt að samræming ólíkra málaflokka heppnist sem skyldi.

Náttúrufræðistofnun ítrekar fyrri stuðning sinn við tillöguna og er tilbúin að koma að málinu á síðari stigum. Ljóst er að tímasetningar sem fram koma í þingsályktunartillögunni um skil starfshóps þurfa endurskoðun.

Virðingarfyllst,

A handwritten signature in black ink, reading "Snorri Sigurðsson". The script is cursive and fluid.

Snorri Sigurðsson
Sviðsstjóri náttúruverndar

Reykjavík, 26. mars 2024

Efni: Tillaga til þingsályktunar um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins. Þingskjal 695 – 560 mál.

Samtök fyrirtækja í sjávarútvegi (SFS eða samtökin) hafa tekið til umsagnar þingsályktun um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins. Þingsályktunin felur í sér tillögu um að setja á fót starfshóp sem mótar stefnu Íslands varðandi málefni hafsins, með áherslu á framsækni í loftslagsmálum, verndun og sjálfbæra nýtingu líffræðilegs fjölbreytileika sjávar.

Samtökin telja ekki rétt að stofna slíkan starfshóp að svo stöddu, þó ekki sé útilokað að slíkt geti orðið í framtíðinni. Mikilvægt er að undirstrika að þegar hefur verið unnið talsvert í þessum málaflokki á Íslandi. Það er brýnt að styðjast við þá vinnu og þekkingu sem fyrir liggur, og nýta núverandi kerfi og stjórnsýslu frekar en að búa til nýja starfshópa.

Hér má nefna að markvisst hefur verið unnið að því að efla vistkerfisnálgun við stjórnun fiskveiða á Íslandi. Vaxandi áhersla er lögð á rannsóknir og þróun aðferða á þessu sviði og veiðiráðgjöf sem tekur tillit til ýmissa samverkandi þátta í vistkerfinu. Þá verður að athuga að mörg atriði í núverandi stjórn fiskveiða taka tillit til vistkerfisnálgunar. Hér má til dæmis nefna góða umgengni um vistkerfi, takmörkun á sóknargetu, svæðalokanir, samspil stofna og tegunda, varúðarnálgun, lagaákvæði sem koma í veg fyrir ólöglegar og stjórnlausar veiðar o.s.frv.

Hafrannsóknastofnun gegnir lykilhlutverki í rannsóknum og ráðgjöf um verndun og sjálfbæra nýtingu haf- og vatnaauðlinda. Veiðiráðgjöf Hafrannsóknastofnunar byggir á alþjóðasamningum um sjálfbærni og nýtingu náttúruauðlinda. Ráðgjöf Hafrannsóknastofnunarinnar er byggð á á vistkerfisnálgun innan varúðarnálgunar við stjórn fiskveiða. Sú varúðarnálgun sem Hafrannsóknastofnun notar við ráðgjöf er byggð á grunni Alþjóða hafrannsóknarráðsins. Árið 2021 gaf Hafrannsóknastofnun út skýrslu sem gefur yfirlit yfir stöðu vistkerfa Íslandsmiða og hóf einnig vinnu við að móta framtíðarsýn til ársins 2026.

BioProtect verkefnið, sem leitt er af Hafrannsóknastofnun og Matís, gengur út á að þróa aðferðafræði og tæknilegar lausnir til að auðvelda ákvarðanatöku um auðlindanýtingu og verndun hafsvæða. Þar taka 18 fyrirtæki og stofnanir víðsvegar í Evrópu þátt og með þessu verkefni er búið að tryggja 320 milljón króna alþjóðlega fjármögnun inn í íslenskt samfélag á komandi árum.

Marine Sabres verkefnið er 4ra ára Evrópuverkefni styrkt af Evrópusambandinu og Hafrannsóknastofnun er einn samstarfsaðili. Verkefnið gengur út á að sameina hagaðila, náttúrufræðinga, hagfræðinga, félags- og hugvísindafólk og ferðamálafræðinga, til að

vinna saman að endurheimt líffræðilegs fjölbreytileika sjávar, styðja við sjálfbært blátt hagkerfi og gera stjórnun vistkerfa hafs meira aðgengilegt og framkvæmanlegt. Þar er verið að styrkja tengsl ríkja og samvinnu upp á samræmingu aðgerða.

Að lokum er rétt að íhuga vel framhaldið og möguleikana sem liggja í alþjóðamálum sem tengjast hafinu, en á þeirri grunnforsendu sem hefur verið stefna íslenskra stjórnvalda að hafið er uppspretta fæðu og heilbriggt vistkerfi þar sem líffræðilegri fjölbreytni er viðhaldið. Ísland hefur einstaka stöðu á alþjóðavettvangi verandi eyþjóð með ábyrga og sjálfbæra fiskveiðistjórnun. Því er brýnt að Ísland nýti sér þá stöðu til að vera leiðandi í umræðu um málefni hafsins á alþjóðavettvangi, þar sem ábyrgð, hagkvæmni og skynsemi eru höfð að leiðarljósi.

Ísland hefur átt frumkvæði og aðkomu að málefnum hafsins á alþjóðavettvangi í áratugi, m.a. mótun svæðisbundinnar fiskveiðistjórnunar, samningu leiðbeiningareglna á vettvangi FAO ásamt þátttöku í alþjóðlegum verkefnum er snúa að verndun og nýtingu auðlinda hafsins og ljóst er að enn eru tækifæri til mikilla framfara og sterkari áhrifa á þessum vettvangi. Hins vegar ber að hafa í huga að ef Ísland er ekki nógu virkur þátttakandi í mótun alþjóðlegra sjónarmiða er varða málefni hafsins getur þróunin hæglega gengið gegn hagsmunum þjóðar sem byggir afkomu sína á nýtingu lifandi auðlinda hafsins. Áratuga reynsla hefur sýnt að það er mikilvægt að Ísland sé virkur aðili í alþjóðlegri umræðu og ákvörðunum er varða verndun og nýtingu á lifandi auðlindum hafsins.

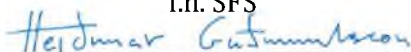
* * *

Að mati samtakanna er ekki tímabært að hefja stofnun starfshóps um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins á þessu stigi. Slíkt skref ætti að taka með hliðsjón af núverandi vinnu og árangri í þessum málaflokki, og í stað þess að búa til nýja starfshópa er skynsamlegra að nýta og styrkja þá vinnu sem þegar er í gangi. Það er mikilvægt að haldið sé áfram að byggja á þekkingu og reynslu sem nú þegar liggur fyrir, og að samhæfing og sterkt fyrirsvar Íslands á alþjóðavettvangi séu í forgangi.

Samtökin áskilja sér jafnframt rétt til að koma að frekari athugasemdum á síðari stigum.

Virðingarfyllst,

f.h. SFS

Alþingi - nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 21. mars 2024
UST202403-170/S.F.
04.00

Efni: Til umsagnar 560. mál - tillaga til þingsályktunar um stefnu Íslands um málefni hafsins

Vísað er til beiðni umhverfis- og samgöngunefndar Alþingis um umsögn Umhverfisstofnunar um tillögu til þingsályktunar um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins, 560. mál, sem barst með tölvupósti þann 12. mars sl. Framangreind þingsályktunartillaga og greinargerð með henni er að miklu leyti samhljóða fyrri tillögu til þingsályktunar um sama efni, sem lögð var fram á 151. Löggjafarþingi og vann Umhverfisstofnun umsögn um hana, dags. 18. febrúar 2021.

Umhverfisstofnun tekur undir að mikilvægt sé að setja fram skýra stefnu íslenskra stjórnvalda í málefnum hafsins og að stefnumörkun sem er frá árinu 2004 verði uppfærð. Mikil þróun hefur verið á alþjóðavettvangi í málefnum hafsins sem kallar á uppfærða stefnu s.s. aukin vitneskja um ástand umhverfisins og mengun hafsins m.a. vegna þróunar í samgöngumálum, orkugjöfum og ferðaþjónustu. Í greinargerð með þingsályktunartillögunni er vísað til ýmissa alþjóðlegra samninga og alþjóðlegs samstarfs, en greinagerðin gefur þó ekki heildarmynd af þeim samningum sem Ísland er aðili að og varða málefni hafsins.

Í þingsályktunartillögunni segir meðal annars:

„Flutningsmenn leggja áherslu á að mikilvægt er að Ísland beiti sér fyrir því á vettvangi Alþjóðasiglingamálastofnunarinnar (IMO) að bruni svartolíu sem eldsneytis fyrir skip og flutningur olíu á norðurslóðum verði bannaður líkt og IMO hefur samþykkt við suðurheimskautið, þ.e. sunnan 66. breiddargráðu. Enn fremur verði bannað að flytja svartolíu um norðurslóðir, svæðið norðan við 66. breiddargráðu, en bannið taki þá líka til efnahagslögsögu Íslands.“

Umhverfisstofnun vekur athygli á að árið 2021 samþykkti umhverfisnefnd Alþjóðasiglingamálastofnunarinnar (MEPC) breytingar á viðauka I við MARPOL-samninginn sem fela í sér bann við notkun á svartolíu sem skipaeldsneyti og flutningi á

svartolíu til notkunar sem skipaeldsneyti á norðurslóðum. Bannið gildir innan þess svæðis sem fellur undir gildissvið Pólkóðans en efnahagslögsaga Íslands er utan svæðisins. Fyrrgreindar breytingar taka gildi frá og með 1. júlí 2024 en ríkjum með strandlengju innan Pólkóðasvæðisins er þó heimilt að veita skipum sem sigla undir fána viðkomandi ríkis tímabundnar undanþágur frá banninu til 1. júlí 2029.

Umhverfisstofnun telur einnig vert að vekja athygli á að í gangi er vinna við að meta áhrif þess að skilgreina svæði á Norðaustur-Atlantshafi sem svokallað ECA svæði, þ.e. sérhafsvæði þar sem strangari kröfur gilda um losun nituroxíða og brennisteinsoxíða frá skipum en almennt gilda, sjá meðfylgjandi upplýsingaskjal sem sent var til fundar Alþjóðasiglingamálastofnunarinnar (IMO) árið 2023 (MEPC 80/INF.35). Áhrifamatið mun ná til hafsvæða eftirtalinna ríkja sem ekki eru nú þegar skilgreind sem ECA svæði: Portúgals, Spánar, Frakklands, Írlands, Bretlands, Færeyja, Íslands og Grænlands. Gert er ráð fyrir að niðurstöður áhrifamatsins liggi fyrir í vor/sumar en þær munu ekki fela í sér neinar skuldbindingar fyrir ríki heldur verður þá hvert ríki fyrir sig að taka ákvörðun um hvort það vilji óska eftir því hjá IMO að lögsaga þess verði skilgreind sem ECA svæði. Ísland hefur nú þegar innleitt séríslenskar reglur um brennisteinsinnihald í skipaeldsneyti sem eru samskonar og á ECA svæðum fyrir losun SOx innan landhelgi og innsævis, sbr. ákvæði reglugerðar nr. 124/2015 um brennisteinsinnihald í tilteknu fljótandi eldsneyti. Ekki hafa verið settar sérreglur varðandi losun NOx frá skipum.

Umhverfisstofnun telur að mótun stefnu Íslands um málefni hafsins ætti einnig að taka til rannsókna og aðgerða sem lúta að loftslagsverkfræðilegum aðgerðum í hafi (marine geoengineering) í íslenskri lögsögu en aukinn áhugi er á slíkum rannsóknum og aðgerðum til kolefnisförgunar vegna áhrifa loftslagsbreytinga. Hér á landi skortir þó á stefnumörkun, löggjöf og málsmeðferðarreglur vegna slíkra verkefna og er ljóst að endurskoða þarf lög um leyfisveitingar fyrir loftslagsverkfræðileg verkefni og alla málsmeðferð þeim tengdum með hliðsjón af þróun alþjóðareglna á þessu sviði. Enn fremur skortir stefnumörkun og löggjöf varðandi eldflaugaskot á íslensku landsvæði sem geta haft í för með sér varp í hafið þrátt fyrir að varp efna og hluta í hafið sé óheimilt skv. 9. gr. I. nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda. Ekkert mat hefur verið lagt á hvaða afleiðingar slíkt hefur fyrir lífríki hafsins. Þá má einnig nefna að ekki hefur verið mörkuð stefna íslenskra stjórnvalda um orkuvinnslu á hafi hér við land.

Umhverfisstofnun vekur athygli á að mikilvægt er að gera ítarlegar áætlanir um hvernig stefnunni skuli framfylgt m.a. með því að tryggja fjármagn fyrir framkvæmd hennar. Til að ná sem árangursríkasti stefnu er nauðsynlegt að að samráð sé á milli þeirra ráðuneyta og stofnanna ríkisins sem fara með málefni hafsins og samþætta þarf betur ákvarðanir um málefni hafsins. Þá vekur Umhverfisstofnun athygli á að vilji Ísland hafa áhrif á alþjóðavettvangi á svið hafmála þarf að koma stefnu Íslands að snemma í samningaferlinu um nýja alþjóðasamninga og við ákvörðunartöku á alþjóðlegum vettvangi.

Virðingarfyllst,

Halla Einarsdóttir

Teymissjóri

Aðalbjörg Birna Guttormsdóttir

Sviðsstjóri

Nefndasvið Alþingis
Umhverfis- og samgöngunefnd
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

Reykjavík, 18. febrúar 2021
UST202102-111/S.F.
04.00

Efni: Þingsályktunartillaga um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins - 359. mál

Vísað er til beiðni umhverfis- og samgöngunefndar Alþingis um umsögn Umhverfisstofnunar um tillögu til þingsályktunar um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins, 359. mál, sem barst með tölvupósti þann 4. febrúar sl.

Umhverfisstofnun telur það jákvætt að sett sé fram skýr heildarstefna íslenskra stjórnvalda í málefnum hafsins og að uppfærð verði sú stefnumörkun stjórnvalda sem gefin var út árið 2004. Mikið hefur verið unnið í málefnum hafsins á alþjóðavettvangi. Aukin vitneskja um ástand umhverfisins og mengun hafsins auk m.a. þróunar í samgöngumálum, orkugjöfum og ferðaþjónustu kallar á uppfærða stefnu. Umhverfisstofnun vekur þó athygli á það er ekki nægilegt að vinna heildarstefnu í málefnum hafsins ef ekki eru gerðar ítarlegar áætlanir um hvernig henni skuli framfylgt, m.a. með því að tryggja fjármagn fyrir framkvæmd hennar. Lykilþáttur í árangursríkri stefnu um málefni hafsins varðar samráð þeirra ráðuneyta og stofnana ríkisins sem fara með málefni hafsins og nauðsynlegt er að fá meiri samþættingu á ákvarðanir um málefni hafsins. Þess má þó geta samstarf fagstofnana á sviði bráðamengunar hefur verið til mikillar fyrirmyndar.

Auk þessa vekur Umhverfisstofnun athygli á að í greinargerð með þingsályktunartillögunni er vísað til ýmissa alþjóðlegra samninga og alþjóðlegs samstarfs, en greinargerðin gefur þó ekki heildarmynd af þeim samningnum sem Ísland er aðili að og varða málefni hafsins. Einnig má benda á að vilji Ísland hafa áhrif á alþjóðavettvangi á þessu sviði þarf að koma stefnu Íslands að snemma í samningaferlinu um nýja alþjóðasamninga og við ákvörðunartöku á alþjóðlegum vettvangi.

Virðingarfyllst,

Sigurros Friðriksdóttir
teymisstjóri

Ólafur A. Jónsson
sviðsstjóri

MARINE ENVIRONMENT PROTECTION
COMMITTEE
80th session
Agenda item 5

MEPC 80/INF.35
28 April 2023
ENGLISH ONLY

Pre-session public release: ☒

AIR POLLUTION PREVENTION

Ongoing work on a future proposal for the designation of an Emission Control Area in the North-East Atlantic Ocean, pursuant to MARPOL Annex VI

Submitted by Austria, Estonia, Finland, France, Iceland, Ireland, Luxembourg, Netherlands, Portugal, Spain, United Kingdom and the European Commission

SUMMARY

Executive summary: This document provides information on the ongoing work regarding the possible designation of a North-East Atlantic Ocean Emission Control Area under MARPOL Annex VI.

Strategic direction, if applicable: 4

Output: 4.1

Action to be taken: Paragraph 9

Related documents: MEPC 78/11 and MEPC 79/3/6

1 As established in MARPOL Annex VI, an Emission Control Area (ECA) designation by the relevant littoral states is intended to prevent and reduce the adverse impacts on human health and the environment in sea areas in which there is a demonstrated need to prevent, reduce and control emissions of Nitrogen Oxides (NO_x), Sulphur Oxides (SO_x) and/or Particulate Matter (PM).

2 At MEPC 79, the Committee adopted amendments to MARPOL Annex VI concerning the designation of a Mediterranean Sea Emission Control Area for Sulphur Oxides and Particulate Matter (SO_x ECA), which will come into effect in 2025.

3. Following the mentioned recent amendments and based on the successful implementation of existing Emission Control Area (ECA) in the North Sea and the Baltic Sea¹, the maritime Administrations from North-East Atlantic Ocean littoral States started preliminary discussions on the potential feasibility of designating an ECA in their waters at the end of 2022. Under the coordination of Portugal, the initiative received support from the following countries

¹ Report from the Commission to the European Parliament and the Council on implementation and compliance with the sulphur standards for marine fuels set out in Directive (EU) 2016/802 relating to a reduction in the sulphur content of certain liquid fuels, COM(2018) 188 final.

and organisations sharing an interest in protecting the North-East Atlantic Ocean through an ECA: Austria, Estonia, Finland, France, Iceland, Ireland, Luxembourg, Netherlands, Spain, United Kingdom and the European Commission.

4 A potential future ECA in the North-East Atlantic Ocean, for SO_x and PM emissions (on the basis of regulation 14 of MARPOL Annex VI) and NO_x emissions (on the basis of regulation 13) linking the existing ECAs in the Baltic Sea, North Sea and English Channel with the recently adopted Mediterranean Sea SO_x ECA, would constitute a fundamental step towards tackling air pollution from international shipping. Importantly, in view of upcoming designation of additional ECAs in the area by Norway, it would also ensure consistent and uniform regulation across sea areas with high density traffic with a geographical scope covering parts of the North-East Atlantic Ocean.

5 Further discussions have been held to coordinate technical work, launch studies and streamline efforts in this process in view of developing the necessary technical, scientific and the economic case to inform decisions by the littoral states in due course.

6 In support of this process, some analytical work will have to be undertaken to assess costs and benefits linked to the initiative. The International Council on Clean Transportation (ICCT) volunteered to carry out a technical and feasibility study that will take into account, inter alia, the analytic requirements and criteria set out in Appendix III of MARPOL Annex VI. Socio-economic impacts on States will also need to be assessed. The co-sponsors will take into account knowledge already gathered in studies^{2,3,4} previously conducted by relevant research organisations on the cost effectiveness regarding the designation of a Mediterranean ECA or of ECAs in all EU waters.

7 The co-sponsors will also build upon the successful existing experience in implementing the SO_x ECA limits in the North Sea and Baltic Sea, which lead to significant reduction of SO_x emissions while preserving the economic level playing field for the maritime industry.

8 Depending on the outcome of this process, a joint coordinated proposal for the designation of an ECA in the North-East Atlantic Ocean could be submitted by the littoral States, as appropriate, to MEPC 81, scheduled for 2024.

Action requested of the Committee

9 The Committee is invited to note the information provided in this document.

² Rouïl, Laurence, Catherine Ratsivalaka, Jean-Marc André, and Nadine Allemand. 2019. "ECAMED: A Technical Feasibility Study for the Implementation of an Emission Control Area (ECA) in the Mediterranean Sea".

³ Corbett, J. J., & Carr, E. W. (2019). REMPEC WG.45/INF9 Technical and feasibility study to examine the possibility of designating the Mediterranean Sea, or parts thereof, as SO_x ECA(s) under MARPOL Annex VI. Valletta, Malta.

⁴ Cofala, Janusz, Markus Amann, Jens Borken-Kleefeld, Adriana Gomez-Sanabria, Chris Heyes, Gregor Kiesewetter, Robert Sander, et al. 2018. "Final Report: The Potential for Cost-Effective Air Emission Reductions from International Shipping through Designation of Further Emission Control Areas in EU Waters with Focus on the Mediterranean Sea".

Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis
Bt. Sigrúnar Helgu Sigurjónsdóttur
Skrifstofa Alþingis
101 Reykjavík
umsagnir@althingi.is

Dags. 21. mars 2024
Tilv. 5618-0-0005
Mál 2024-0092

Með erindi dags. 12. mars sl. óskaði nefnda- og greiningasvið Alþingis eftir umsögn Veðurstofu Íslands um tillögu til þingsályktunar um mótun stefnu Íslands um málefni hafsins, þingskj. 695 - 560. mál.

Umsögn Veðurstofu Íslands er sem hér segir:

Veðurstofa Íslands telur jákvætt að mótuð verði heildarstefna um málefni hafsins sem tekur til loftslagsbreytinga, sjálfbærrar nýtingar og verndunar líffræðilegs fjölbreytileika. Tímarammi tillögunnar er þó mjög knappur og ekki ljóst hvernig hægt er að standa við áfangaskýrslu um miðjan apríl n.k. Hvað varðar þau efnisatriði sem tillagan nefnir þá telur Veðurstofan að áhrif loftslagsbreytinga á sjávarstöðu, skilyrði í hafi og lífríki hafsins séu ákaflega mikilvæg þegar kemur að efnistöðum.

Rökstuðningur fyrir þessum efnisatriðum er eftirfarandi: Loftslagsbreytingar hafa á liðnum áratugum haft áhrif á náttúru og samfélög á öllum meginlöndum og um öll heimsins höf. Með áframhaldandi losun gróðurhúsalofttegunda munu breytingar halda áfram. Hingað til hefur hafið tekið upp 91% af þeim umframvarma sem stafar af auknum gróðurhúsaáhrifum og um 50% af sjávarstöðuhækkun frá 2006 til 2018 stafa af hlýnun sjávar.

Í skýrslu vísindanefndar um loftslagsbreytingar sem kom út haustið 2023 er athyglinni m.a. beint að sjávarstöðubreytingum við Ísland og þar kemur fram að þær munu ráðast af landhæðarbreytingum, hlýnun sjávar og massatapi ísbreiðanna á Suðurskautslandinu og Grænlandi. Þá kemur fram að til aldamóta gæti afstæð sjávarstaða hækkað um allt að 1,2 m, þar sem landsig við ströndina er mest, en á svæðum, þar sem landris er mest, getur afstæð sjávarstaða fallið um 1,5 m.

Veruleg óvissa ríkir um þróun hnattrænnar sjávarstöðu og sjávarstöðu í kringum Ísland eftir árið 2100. Ítrustu mörk verstu sviðsmyndar sýna margra metra hækkun árið 2150, en miðgildi hækkunar er á bilinu 1–2 m hér við land og víða undir einum metra. Mikilvægt er að muna að sjávarstöðubreytingar munu halda áfram öldum saman jafnvel þó að náist að minnka losun gróðurhúsalofttegunda. Nefndin áréttar að skipulagsákvæðanir sem teknar eru nú á dögum munu hafa áhrif á byggð og innviði í nokkur hundruð ár.

Í skýrslu vísindanefndar er einnig fjallað um lífríki sjávar og þróun skilyrða þar. Fram kemur að hækkandi sjávarhiti hefur áhrif á útbreiðslusvæði margra lífvera sjávar, þar sem hlýsjávartegundir geta aukið útbreiðslu sína en útbreiðsla kaldsjávartegunda dregist saman. Með áframhaldandi hlýnun sjávar verður líklega framhald á þessari þróun. Breytt umhverfisskilyrði hafa dregið úr nýliðun margra hlýsjávartegunda á síðustu 20 árum, og sjófuglar sem hafa loðnu og sandsíli að ætu hafa minnkað verulega. Þá hefur súrnun sjávar orðið hraðari hér við land en að jafnaði í heimshöfunum, og ljóst er að súmun mun einungis stöðvast þegar draga fer úr styrk gróðurhúsalofttegunda í lofthjúpinum. Súrnun hefur almennt neikvæð áhrif á lífverur.

Í ábendingum vísindanefndar kemur fram að það umbreytingaskeið sem fer í hönd á næstu áratugum mun valda álagi á vistkerfi sjávar. Mikilvægt er að öðru álagi, t.d. vegna ofnýtingar, rasks búsvæða og mengunar, sé haldið í lágmarki á sama tíma. Skilvirk fiskveiðistjórnun, byggð á viðtækri og samfelldri vöktun, verður því sífellt mikilvægari.

Í ljósi ofanskráðs bendir Veðurstofa Íslands einnig á að hlýnun hafsins mun hafa afleiðingar á samfélagið vegna breytinga á sjávarstöðu sem getur skapað verulegt tjón. Aðlögun að loftslagsbreytingum miðar að því að draga úr því tjóni sem loftslagsbreytingum fylgir og mikilvægt er að skipulegri aðlögun verði beitt. Hvað sjávarstöðubreytingar varðar skipta skipulagsmál miklu máli og umtalsverðir þjóðhagslegir hagsmunir í því að skipulag á lágsvæðum taki mið af sjávarstöðubreytingum. Eins og yfirstandandi atburðir sýna getur verulegur kostnaður getur fylgt náttúruhamförum og mikilvægt að reyna að forðast tjón í framtíðinni.

Virðingarfyllst,

fh. Veðurstofu Íslands

Hrafnhildur Valdimarsdóttir

Staðgengill forstjóra Veðurstofu Íslands